

ตัดต่อภาพผู้อื่นแล้วโพสต์ออนไลน์: ความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 16 และภาพ Deepfake

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัย
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ [https://
eksiamdefamationlaw.com/articles/edited-image-computer-crime-act-section-16.html](https://eksiamdefamationlaw.com/articles/edited-image-computer-crime-act-section-16.html)

สาระสำคัญโดยสรุป

- พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 16 วรรคหนึ่ง ลงโทษผู้นำภาพของผู้อื่นที่เกิด
จากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลง เข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ โดย
ประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย
- โทษตามมาตรา 16 คือจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท สูงกว่าหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ซึ่งจำคุกไม่เกินสองปี
- มาตรา 16 ใช้ถ้อยคำว่า “ได้รับความ อับอาย” ซึ่งกว้างกว่าองค์ประกอบของหมิ่นประมาท ภาพที่ไม่ได้
ใส่ความข้อเท็จจริงใด แต่ทำให้ผู้ถูกนำภาพไปใช้อับอาย จึงอาจเข้ามาตรา 16 ได้
- ภาพจริงที่ไม่ได้ถูกดัดแปลงไม่เข้ามาตรา 16 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2567 ลงโทษการนำข้อความไปใส่
บนรูปของโจทก์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 และวินิจฉัยว่าการเติมคำว่า “จริงหรือไม่” ไม่
ทำให้พ้นผิด



- ภาพที่ระบบปัญญาประดิษฐ์สร้างขึ้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามถ้อยคำของมาตรา 16 ภาพที่มีลักษณะอันลามกต้องพิจารณาตามตรา 14 (4) ประกอบด้วย
- ความผิดตามมาตรา 16 วรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 และเมื่อศาลพิพากษาว่ามีความผิด ศาลอาจสั่งให้ทำลายข้อมูลตามมาตรา 16/1
- ฝรั่งเศสลงโทษการเผยแพร่ภาพตัดต่อและเนื้อหาที่สร้างขึ้นด้วยอัลกอริทึมโดยไม่ได้รับความยินยอมตาม Code pénal มาตรา 226-8 เยอรมนีคุ้มครองภาพที่ทำลายชื่อเสียงตาม StGB มาตรา 201a และ สหภาพยุโรปบังคับให้เปิดเผยว่าเป็น deep fake ตาม AI Act มาตรา 50 (4)

การตัดต่อ เดิม ดัดแปลง หรือสร้างภาพของผู้อื่นแล้วโพสต์ในเฟซบุ๊ก ไลน์ หรือเว็บไซต์ที่คนทั่วไปเข้าถึงได้ เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 16 เมื่อภาพนั้นน่าจะทำให้ผู้อยู่ในภาพเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย โทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง

พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 16 วรรคหนึ่ง มีองค์ประกอบสี่ส่วน คือ นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ข้อมูลนั้นปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น ภาพเกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เดิม หรือดัดแปลง และการกระทำนั้นน่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย

ส่วนแรกคือสถานที่เผยแพร่ ตัวบทใช้คำว่า “ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้” โปสต์สาธารณะบนเฟซบุ๊ก ติ๊กต็อก หรือเว็บไซต์เข้าส่วนนี้โดยชัด ส่วนการส่งภาพให้บุคคลเดียวทางข้อความส่วนตัวต้องพิจารณาข้อเท็จจริงว่าผู้ใดเข้าถึงภาพได้บ้าง ส่วนที่สองคือ “ภาพของผู้อื่น” หมายถึงภาพที่ระบุตัวบุคคลได้ ผู้ที่ตัดต่อภาพของตนเองไม่เข้ามาตรานี้

ส่วนที่สามเป็นหัวใจของมาตรา 16 ภาพต้อง “เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เดิม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด” ตัวอย่างเช่น การนำใบหน้าของบุคคลไปวางบนร่างของผู้อื่น การเติมสิ่งของหรือฉากที่ไม่มีอยู่จริง หรือการปรับภาพให้ผู้ถูกถ่ายดูเป็นคนละลักษณะ ส่วนที่สี่คือผลที่ “น่าจะ” เกิด ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีผู้ดูหมิ่นผู้เสียหายจริง โทษตามวรรคหนึ่งคือจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท¹



ข้อพิจารณาที่ตามมาคือถ้อยคำ “ได้รับความอับอาย” องค์ประกอบนี้ไม่มีในความผิดฐานหมิ่นประมาท ภาพตัดต่อที่ไม่ได้กล่าวหาว่าผู้เสียหายทำอะไรผิด แต่ทำให้ผู้เสียหายถูกล้อเลียนหรือขายหน้า จึงอาจเข้ามาตรา 16 แม้ไม่เข้าองค์ประกอบ “ใส่ความ” ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326

ภาพตัดต่อ ภาพจริง และภาพที่ใส่ข้อความ

มาตรา 16 ใช้กับภาพที่ถูกสร้าง ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงเท่านั้น การโพสต์ภาพจริงของผู้อื่นพร้อมคำบรรยายที่ใส่ความ พิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2567 ลงโทษจำเลยที่นำข้อความกล่าวหาไปใส่บนรูปของโจทก์ตามมาตรา 328 และวินิจฉัยว่าการตั้งเป็นคำถามว่า “จริงหรือไม่” ไม่ทำให้พ้นผิด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ระบุวิธีโฆษณาไว้กว้าง รวมถึง “ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ” ภาพจริงของบุคคลที่มีข้อความกล่าวหาประกอบจึงเป็นเครื่องมือของการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาได้ โทษตามมาตรา 328 คือจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท²

คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2567 เป็นตัวอย่างของเส้นแบ่งนี้ จำเลยโพสต์ข้อความในเพจเฟซบุ๊กและนำข้อความไปใส่บนรูปของโจทก์ซึ่งเป็นนักการเมือง ข้อความทำนองว่าโจทก์เกี่ยวข้องกับขบวนการก่อความไม่สงบ โจทก์ฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าวิญญาณที่อ่านแล้วเข้าใจได้ว่าโจทก์เป็นคนไม่ดี และ “แม้จำเลยจะเพิ่มข้อความว่า จริงหรือไม่ ในลักษณะเป็นคำถามก็ตาม พฤติการณ์เช่นนี้บ่งชี้ได้ว่า จำเลยตั้งคำถามโดยไม่สุจริตใจ” ข้ออ้างว่าแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรมตามมาตรา 329 (1) จึงฟังไม่ขึ้น³

หลักที่ได้จากคดีนี้มีสองข้อ ข้อแรก การเติมข้อความลงบนภาพจริงไม่ทำให้ภาพเป็น “ภาพตัดต่อ” ตามมาตรา 16 โดยอัตโนมัติ ฐานที่ใช้ได้แน่นอนคือหมิ่นประมาท ข้อที่สอง รูปประโยคคำถามไม่ใช่เกราะคุ้มกัน ศาลดูความหมายที่ผู้อ่านเข้าใจและพฤติการณ์ของผู้โพสต์ประกอบกัน ความแตกต่างระหว่างหมิ่นประมาทกับความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ในภาพรวมอธิบายไว้ในบทความ หมิ่นประมาทกับ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14



ภาพที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Deepfake)

ภาพ Deepfake คือ ภาพ หรือ วิดีโอ ที่ ระบบ ปัญญาประดิษฐ์ สร้าง ขึ้น ให้ เหมือน บุคคล จริง มาตรา 16 ใช้ถ้อยคำว่าภาพ “ที่เกิดจากการสร้างขึ้น” ด้วย “วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด” ถ้อยคำนี้ไม่ได้จำกัด เครื่องมือ ภาพ ใบหน้า หรือ ร่างกาย ของ บุคคล ที่ ระบบ ปัญญาประดิษฐ์ สร้าง ขึ้น จึง อยู่ ใน ถ้อยคำของมาตรา 16 เมื่อครบองค์ประกอบส่วนอื่น

ตัวบททางคำว่า “สร้างขึ้น” ไว้คู่กับ “ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลง” ในทางโครงสร้าง คำว่าสร้างขึ้นครอบคลุมภาพที่ไม่มีภาพต้นฉบับเลย ซึ่งตรงกับลักษณะของภาพที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ ตัวบทยังคงใช้คำว่า “ภาพ” คลิปเสียงสังเคราะห์ที่ไม่มีภาพจึงไม่ตรงถ้อยคำของมาตรา 16 และต้องพิจารณารูปร่างหน้าตาตามประมวลกฎหมายอาญาแทน

ในทางปฏิบัติ ภาพ Deepfake มักถูกส่งต่อโดยผู้ที่ไม่ได้สร้างภาพ มาตรา 16 ใช้คำว่า “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์” ผู้แชร์ภาพเข้าไปยังพื้นที่สาธารณะจึงอาจเป็นผู้นำเข้าในครั้งของตนเอง ประเด็นที่ต้องพิสูจน์คือเจตนา ผู้แชร์ที่ไม่รู้ว่าภาพถูกสร้างขึ้นอยู่ในฐานะที่แตกต่างจากผู้สร้างภาพ การเก็บหลักฐานว่าใครโพสต์ก่อนและโพสต์เมื่อใดจึงสำคัญ วิธีเก็บหลักฐานอยู่ในบทความ เก็บหลักฐานหมิ่นประมาทออนไลน์

ภาพลามกและมาตรา 14 (4)

ภาพตัดต่อหรือภาพ Deepfake ที่มีลักษณะอันลามกและ ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ อาจเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (4) อีกฐานหนึ่ง ผู้ส่งต่อโดยรู้อยู่แล้วผิดมาตรา 14 (5) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4403/2566 วินิจฉัยว่าหมิ่นประมาทตามมาตรา 328 กับมาตรา 14 (4) มีวัตถุประสงค์ที่กฎหมายคุ้มครองต่างกัน จึงเป็นความผิดสองกรรม

มาตรา 14 (4) ลงโทษการนำเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ซึ่ง ข้อมูลที่มี ลักษณะ อัน ลามก และ ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ โทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 14 (5) ลงโทษผู้เผยแพร่หรือส่งต่อโดยรู้อยู่แล้ว⁴

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4403/2566 เป็นคดี เผยแพร่ คลิป วิดีโอ จริง ของ ผู้เสียหาย ศาลฎีกา วินิจฉัย ว่า แม้ จำเลยเผยแพร่ครั้งเดียว แต่ความผิดทั้งสองฐาน “มีองค์ประกอบของความผิดที่แตกต่างกัน” จึงเป็นความผิดสองกรรม ต่างกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91⁵ หลักเดียวกันนี้ใช้วิเคราะห์ ภาพลามก ที่ถูกสร้างขึ้นได้ โดยฐานตามมาตรา 16 แทนที่ฐานหมิ่นประมาท ข้อสำคัญคือมาตรา 14 (4) ไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ การถอนคำร้องทุกข์จึงไม่ระงับข้อหาส่วนนี้





อายุความสามเดือนเริ่มนับเมื่อรู้ครบสองเรื่อง คือรู้ว่ามีภาพติดต่อเผยแพร่ และรู้ว่าใครเป็นผู้เผยแพร่⁷ ภาพ Deepfake ที่โพสต์จาก บัญชี นิรนาม จึงอาจยังไม่เริ่มนับอายุความจนกว่า ผู้เสียหายจะ รู้ตัว ผู้กระทำ การ ร้องทุกข์ ที่ ถูกต้อง และ ความแตกต่าง ระหว่าง การ แจ้งความ ไว้เป็น หลักฐาน กับ การ ร้องทุกข์ อธิบาย ไว้ใน บทความ ถูกหมิ่นประมาทออนไลน์ แจ้งความได้ไหม ส่วนฝ่ายที่ถูกกล่าวหาคุณสมบัติและข้อต่อสู้ได้ในบทความ ถูกแจ้งความหมิ่นประมาทออนไลน์

คำสั่งศาลให้ทำลายข้อมูลตามมาตรา 16/1 และ 16/2

พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 16/1 ให้อำนาจศาลในคดีความผิดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 16 ที่พิพากษาว่า จำเลยมีความผิด สั่งให้ทำลายข้อมูล ให้โฆษณาคำพิพากษาโดยจำเลยชำระค่าโฆษณา หรือให้ดำเนินการอื่น เพื่อบรรเทาความเสียหาย และมาตรา 16/2 ลงโทษผู้ที่รู้ว่าข้อมูลในความครอบครองของตนเป็นข้อมูล ที่ ศาลสั่งให้ทำลายแต่ไม่ทำลาย

มาตรา 16/1 ตอบปัญหาหลักของผู้เสียหายจากภาพติดต่อ คือภาพยังค้างอยู่ในระบบหลังคลิกจบ ศาลสั่งได้ สามแบบ และมาตรา 16/2 ขยายหน้าที่ทำลายไปถึงผู้ครอบครองข้อมูล ที่รู้ถึงคำสั่งศาล โดยมีโทษกึ่งหนึ่งของ โทษ ตามมาตรา 14 หรือมาตรา 16 แล้วแต่กรณี⁸ ข้อจำกัด ของมาตรา 16/1 คือ ศาล สั่ง ได้ เมื่อ มี คำ พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแล้ว ผู้เสียหายที่ต้องการให้ภาพหยุดเผยแพร่ระหว่างคดีจึงต้องใช้ช่องทางอื่น ประกอบ เช่น การรายงานต่อแพลตฟอร์ม

หลักกฎหมายเปรียบเทียบ ฝรั่งเศส เยอรมนี และสหภาพยุโรป

กฎหมายต่างประเทศจัดการภาพติดต่อด้วยสองแนวทาง ฝรั่งเศสลงโทษการเผยแพร่ภาพติดต่อและเนื้อหา ที่สร้างด้วยอัลกอริทึมโดยไม่ได้รับความยินยอมตาม Code pénal มาตรา 226-8 เยอรมนีคุ้มครองภาพที่ ทำลายชื่อเสียงตาม StGB มาตรา 201a และสหภาพยุโรปใช้หน้าที่เปิดเผยว่าเป็น deep fake ตาม AI Act มาตรา 50 (4)

ฝรั่งเศสมีบทบัญญัติที่ใกล้เคียงกับมาตรา 16 ของไทยมากที่สุด Code pénal มาตรา 226-8 ลงโทษการนำภาพ ติดต่อกับใช้ภาพหรือถ้อยคำของบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมไปเผยแพร่ ถ้าไม่ปรากฏชัดว่าเป็นภาพติด ต่อหรือไม่ได้ระบุไว้ กฎหมายฉบับที่ 2024-449 เพิ่มเนื้อหาภาพหรือเสียงที่ “สร้างโดยกระบวนการทาง



อัลกอริทึม” เข้าไปในมาตราเดียวกัน โทษจำคุกหนึ่งปีและปรับ 15,000 ยูโร และเพิ่มเป็นสองปีและ 45,000 ยูโรเมื่อกระทำความผิดผ่านบริการสื่อสารออนไลน์⁹ ข้อแตกต่างจากไทยคือฝรั่งเศสวัดที่ความยินยอมและการระบุว่าเป็นภาพตัดต่อ ไม่ได้วัดที่ความเสียหายต่อชื่อเสียง และครอบคลุมเสียงด้วย

เยอรมนีใช้แนวทางที่ต่างออกไป StGB มาตรา 201a วรรคสอง ลงโทษผู้ที่นำภาพของบุคคลซึ่ง “อาจทำลายชื่อเสียงของผู้ที่อยู่ในภาพอย่างร้ายแรง” ไปให้บุคคลที่สามเข้าถึงโดยไม่มีอำนาจ ใช้กับภาพของผู้ตายด้วย และวรรคสี่ยกเว้นการกระทำเพื่อประโยชน์โดยชอบที่สำคัญกว่า เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และการรายงานเหตุการณ์ร่วมสมัย¹⁰ ตัวบทใช้คำว่า Bildaufnahme ซึ่งหมายถึงภาพที่บันทึกจากตัวบุคคล ภาพจริงจึงเป็นกรณีหลักของมาตรานี้ ส่วนภาพที่สร้างขึ้นทั้งภาพด้วยปัญญาประดิษฐ์ เยอรมนียังไม่มีบทบัญญัติอาญาเฉพาะ สภาสหพันธ์ (Bundesrat) จึงเสนอร่างมาตรา 201b ว่าด้วยการละเมิดสิทธิในบุคลิกภาพด้วยการปลอมแปลงทางดิจิทัล ต่อสภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์ (Bundestag) เมื่อ 27 สิงหาคม 2025 โดยบันทึกเหตุผลของร่างระบุว่าบทบัญญัติอาญาที่มีอยู่ครอบคลุมปัญหานี้ได้เพียงบางส่วน ร่างนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับต่างจากมาตรา 16 ของไทยที่บัญญัติถึงภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นไว้โดยตรง

สหภาพยุโรปใช้หน้าที่ ด้าน ความโปร่งใส แทนโทษอาญา Regulation (EU) 2024/1689 มาตรา 3 (60) นิยาม deep fake ว่าเนื้อหาภาพ เสียง หรือวิดีโอที่ปัญญาประดิษฐ์สร้างหรือดัดแปลง ซึ่งคล้ายบุคคลหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่จริงและ “would falsely appear to a person to be authentic or truthful” และมาตรา 50 (4) กำหนดให้ผู้ใช้งานระบบที่สร้าง deep fake ต้องเปิดเผยว่าเนื้อหาถูกสร้างหรือดัดแปลงงานเสียดสีหรืองานสร้างสรรค์ที่ชัดเจนเปิดเผยในลักษณะที่ไม่รบกวนการชมงานได้¹¹



ระบบกฎหมาย	บทบัญญัติ	เกณฑ์หลัก	ข้อยกเว้น
ไทย	พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 16	ภาพที่สร้าง ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลง และน่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรืออับอาย	ติชมด้วยความเป็นธรรม โดยสุจริต (วรรคสาม)
ฝรั่งเศส	Code pénal มาตรา 226-8	ภาพตัดต่อหรือเนื้อหาที่สร้างด้วยอัลกอริทึม เผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอม	ปรากฏชัดหรือระบุไว้ว่าเป็นภาพตัดต่อ
เยอรมนี	StGB มาตรา 201a วรรคสอง	ภาพที่บันทึกจากตัวบุคคล (Bildaufnahme) ซึ่งอาจทำลายชื่อเสียงอย่างร้ายแรง ส่วนภาพที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ทั้งภาพยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะ (ร่างมาตรา 201b ยังไม่มีผลใช้บังคับ)	ประโยชน์โดยชอบที่สำคัญกว่า เช่น ศิลปะ การรายงานข่าว (วรรคสี่)
สหภาพยุโรป	AI Act มาตรา 50 (4)	หน้าที่เปิดเผยว่าเป็น deep fake	งานเสียดสีหรืองาน สร้างสรรค์เปิดเผยแบบ ไม่รบกวนงาน

สำหรับผู้อ่านไทย ข้อสรุปจากการเปรียบเทียบมีสองข้อ ข้อแรก การระบุชัดว่าภาพเป็นภาพตัดต่อหรือสร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์เป็นเกณฑ์สำคัญในฝรั่งเศสและสหภาพยุโรป กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติทำนองนี้ แต่การระบุชัดช่วยสนับสนุนความสุจริตตามมาตรา 16 วรรคสาม ข้อที่สอง มาตรา 16 ของไทยวัดที่ผลต่อชื่อเสียงและความอับอาย ภาพตัดต่อที่ไม่กระทบผู้ใดจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา 16 ต่างจากฝรั่งเศสที่เน้นความยินยอม

นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์

Posner (1978) อธิบายในทางนิติเศรษฐศาสตร์ว่าสื่อที่แข่งขันกันไม่นับต้นทุนที่บุคคลต้องรับจากการถูกนำเสนอในภาพที่ผิดความจริง ส่วนงานทดลองทางการสื่อสารของ Vaccari และ Chadwick (2020) พบว่าภาพ Deepfake ทำให้ผู้ชมเกิดความไม่แน่ใจมากกว่าถูกหลอกโดยตรง และความไม่แน่ใจนั้นลดความเชื่อถือข่าวบนสื่อสังคม



ในทางนิติเศรษฐศาสตร์ Posner วิเคราะห์ละเมิดความเป็นส่วนตัวประเภท false light ซึ่งใกล้เคียงกับภาพตัดต่อ ข้อโต้แย้งฝ่ายหนึ่งคือปล่อยให้การแข่งขันในตลาดความคิดแก่ข้อมูลเท็จเอง Posner ตอบว่า “competition among the news media may not take into account the full costs of being placed in a false light” เพราะสื่อคู่แข่งจะแก้ข่าวก็ต่อเมื่อผู้อ่านสนใจ ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เสียหายได้รับ¹² เหตุผลนี้อธิบายว่า เหตุใดมาตรา 16/1 จึงให้ศาลสั่งทำลายข้อมูล และโฆษณา คำพิพากษาโดยจำเลยเป็นผู้ชำระ ค่าใช้จ่าย เพราะการแก้ความเข้าใจผิดจะไม่เกิดขึ้นเองอย่างเพียงพอ

ในทางการสื่อสารและจิตวิทยา Vaccari และ Chadwick ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างประชากรสหราชอาณาจักร และพบว่า “people are more likely to feel uncertain than to be misled by deepfakes” แต่ความไม่แน่ใจนั้น “reduces trust in news on social media”¹³ ผลนี้มีนัยต่อองค์ประกอบ “น่าจะ” ทำให้เสียชื่อเสียงหรืออับอายตามมาตรา 16 ความเสียหายไม่ได้เกิดเฉพาะเมื่อผู้ชมเชื่อภาพทั้งหมด ความสงสัยที่ภาพปลุกขึ้นก็กระทบชื่อเสียงของบุคคลในภาพได้แล้ว

คำถามที่พบบ่อย

คำถามที่ผู้เสียหายและผู้โพสต์ถามบ่อยเกี่ยวกับภาพตัดต่อ ได้แก่ การตัดต่อรูปโพสต์เฟซบุ๊ก ภาพ Deepfake ที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ การใส่ข้อความบนรูปจริง อายุความสามเดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 และคำสั่งศาลให้ทำลายข้อมูลตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 16/1 คำตอบแต่ละข้ออ้างตัวบทที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ตัดต่อรูปคนอื่นโพสต์เฟซบุ๊ก ผิดกฎหมายไหม

ผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 16 เมื่อโพสต์ในที่ที่ประชาชนทั่วไป เข้าถึงได้ และภาพนั้นน่าจะทำให้ผู้อยู่ในภาพเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย โทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

ภาพ Deepfake ที่สร้างด้วย AI ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์หรือไม่

มาตรา 16 ใช้กับภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ภาพของบุคคลที่ระบบปัญญาประดิษฐ์สร้างขึ้นจึงอยู่ในถ้อยคำของมาตรานี้เมื่อครบองค์ประกอบส่วนอื่น ถ้าภาพมีลักษณะอันลามกต้องพิจารณามาตรา 14 (4) ด้วย



ใส่ข้อความบนรูปจริงของคนอื่น ผิดมาตรา 16 หรือหมิ่นประมาท

ภาพจริงที่ไม่ได้ถูกดัดแปลงพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 เป็นหลัก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2567 ลงโทษการนำข้อความกล่าวหาไปใส่บนรูปของโจทก์ตามมาตรา 328 และวินิจฉัยว่าการตั้งเป็นคำถามว่า จริงหรือไม่ ไม่ทำให้พ้นผิด

ถูกตัดต่อภาพต้องแจ้งความภายในกี่เดือน

ความผิดตามมาตรา 16 วรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

ศาลสั่งให้ลบภาพตัดต่อได้หรือไม่

ได้ เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 16 มาตรา 16/1 ให้ศาลสั่งทำลายข้อมูลให้โฆษณา คำพิพากษาโดยจำเลยชำระค่าโฆษณา หรือให้ดำเนินการอื่นเพื่อบรรเทาความเสียหาย และผู้ครอบครองข้อมูลที่รู้คำสั่งแต่ไม่ทำลายมีความผิดตามมาตรา 16/2

เชิงอรรถ ตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาที่อ้างอิง

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 16 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560) วรรคหนึ่ง “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท” วรรคสอง “ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อภาพของผู้ตาย และการกระทำนั้นน่าจะทำให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายผู้กระทำความต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง” วรรคสาม “ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ผู้กระทำไม่มีความผิด” วรรคสี่ “ความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้” วรรคห้า “ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”
- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”; มาตรา 328 “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”



3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2567 (ป.อ. มาตรา 21 วรรคสอง, 328, 329 (1)) ย่อคำพิพากษา: “...เมื่อพิจารณาข้อความที่จำเลยโพสต์และข้อความที่จำเลยนำมาใส่บนรูปจอทกในเพจเฟซบุ๊กของจำเลย...แล้ว ทำให้วิญญูชนโดยทั่วไปที่พบเห็นและอ่านแล้ว มีความรู้สึก หรือ เข้าใจ ได้ ว่า จอทกเป็น คน ไม่ดี...อัน ส่งผลให้จอทกเสียชื่อเสียง ถูก ดูหมิ่น หรือ ถูกเกลียดชังได้...แม้ จำเลย จะ เพิ่มข้อความว่า จริงหรือไม่ ในลักษณะเป็นคำถามก็ตาม พฤติการณ์เช่นนี้บ่งชี้ได้ว่า จำเลยตั้งคำถามโดยไม่สุจริตใจและมีเจตนาเพื่อจะ หลีกเลี่ยงความผิดตาม ป.อ. มาตรา 328...”
4. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ... “(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ (5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)”
5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4403/2566 (ป.อ. มาตรา 91, 328; พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 14 (4)) ย่อคำพิพากษา: “แม้ จำเลย จะ ลงมือ เผยแพร่ คลิป วิดีโอ...ในเครือข่าย ทวิตเตอร์ ครั้ง เดียว แต่ ความผิดฐาน หมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตาม ป.อ. มาตรา 328 กับความผิดฐานนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามก...ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (4) มี วัตถุประสงค์ ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแตกต่างกัน...” และ “...ความผิดทั้ง 2 ฐานดังกล่าว มีองค์ประกอบของความผิดที่แตกต่างกัน สามารถแยกเจตนาของการกระทำความผิดออกจากกันได้อย่างชัดเจน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดสองกรรมต่างกัน ต้องลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดตาม ป.อ. มาตรา 91”
6. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 “ผู้ใดแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อความใด โดยสุจริต (1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตน หรือ ป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม (2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่ (3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ (4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”
7. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 “ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”
8. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 16/1 (เพิ่มโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560) “ในคดีความผิดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 16 ซึ่งมีคำพิพากษาว่า จำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง (1) ให้ทำลายข้อมูลตามมาตราดังกล่าว (2) ให้โฆษณาหรือเผยแพร่คำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา หรือเผยแพร่ (3) ให้ดำเนินการอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น”; มาตรา 16/2 (เพิ่มโดยพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน) “ผู้ใดรู้ว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ในความครอบครองของตนเป็นข้อมูลที่ศาลสั่งให้ทำลายตามมาตรา 16/1 ผู้นั้นต้องทำลายข้อมูลดังกล่าว หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 14 หรือมาตรา 16 แล้วแต่กรณี”
9. Code pénal (France), article 226-8 (version en vigueur depuis le 23 mai 2024, modifié par la loi n° 2024-449 du 21 mai 2024, art. 15) alinéa 1: « Est puni d'un an d'emprisonnement et de 15 000 euros d'amende le fait de porter à la connaissance du public ou d'un tiers, par quelque voie que ce soit, le montage réalisé avec les paroles ou l'image d'une personne sans son consentement, s'il n'apparaît pas à l'évidence qu'il s'agit d'un montage ou s'il n'en est pas expressément fait mention. Est assimilé à l'infraction mentionnée au présent alinéa et puni des mêmes peines le fait de porter à la connaissance du public ou d'un tiers, par quelque voie que ce soit, un contenu visuel ou sonore généré par un traitement algorithmique et représentant l'image ou les paroles d'une personne, sans son consentement, s'il n'apparaît pas à l'évidence qu'il s'agit d'un contenu généré algorithmiquement ou s'il n'en est pas expressément fait mention. » alinéa 2: « Ces peines sont portées à deux ans d'emprisonnement et à 45 000 euros d'amende lorsque les délits prévus au présent article ont été réalisés en utilisant un service de communication au public en ligne. »



10. Strafgesetzbuch (StGB) § 201a Abs. 2: „Ebenso wird bestraft, wer unbefugt von einer anderen Person eine Bildaufnahme, die geeignet ist, dem Ansehen der abgebildeten Person erheblich zu schaden, einer dritten Person zugänglich macht. Dies gilt unter den gleichen Voraussetzungen auch für eine Bildaufnahme von einer verstorbenen Person.“; Abs. 4: „Absatz 1 Nummer 2 und 3, auch in Verbindung mit Absatz 1 Nummer 4 oder 5, Absatz 2 und 3 gelten nicht für Handlungen, die in Wahrnehmung überwiegender berechtigter Interessen erfolgen, namentlich der Kunst oder der Wissenschaft, der Forschung oder der Lehre, der Berichterstattung über Vorgänge des Zeitgeschehens oder der Geschichte oder ähnlichen Zwecken dienen.“ (โทษตาม Abs. 1: „Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder ... Geldstrafe“); ร่างมาตรา 201b: Deutscher Bundestag, Drucksache 21/1383 (27.08.2025), Gesetzentwurf des Bundesrates, Entwurf eines Gesetzes zum strafrechtlichen Schutz von Persönlichkeitsrechten vor Deepfakes, „§ 201b Verletzung von Persönlichkeitsrechten durch digitale Fälschung“ และ บันทึกเหตุผล: „Diese Vorschriften erfassen das Phänomen aber jeweils ถึง wenn überhaupt ถึง nur in Teilaspekten und auch nicht in seinem Unrechtskern.“ (gesetze-im-internet.de ยังไม่มี § 201b ณ วันที่ 27 กันยายน 2569)
11. Regulation (EU) 2024/1689 (Artificial Intelligence Act), Article 3 (60): “‘deep fake’ means AI-generated or manipulated image, audio or video content that resembles existing persons, objects, places, entities or events and would falsely appear to a person to be authentic or truthful”; Article 50 (4) first subparagraph: “Deployers of an AI system that generates or manipulates image, audio or video content constituting a deep fake, shall disclose that the content has been artificially generated or manipulated. This obligation shall not apply where the use is authorised by law to detect, prevent, investigate or prosecute criminal offence. Where the content forms part of an evidently artistic, creative, satirical, fictional or analogous work or programme, the transparency obligations set out in this paragraph are limited to disclosure of the existence of such generated or manipulated content in an appropriate manner that does not hamper the display or enjoyment of the work.”
12. Richard A. Posner, “The Right of Privacy,” Georgia Law Review, Vol. 12, No. 3 (Spring 1978), pp. 393 ถึง 422, ที่หน้า 419: “What this argument overlooks, however, is that competition among the news media may not take into account the full costs of being placed in a false light.” อ่านฉบับเต็มจากคลังเปิด Chicago Unbound ของ University of Chicago Law School
13. Cristian Vaccari and Andrew Chadwick, “Deepfakes and Disinformation: Exploring the Impact of Synthetic Political Video on Deception, Uncertainty, and Trust in News,” Social Media + Society, Vol. 6, Issue 1 (2020), DOI 10.1177/2056305120903408, บทคัดย่อ: “We find that people are more likely to feel uncertain than to be misled by deepfakes, but this resulting uncertainty, in turn, reduces trust in news on social media.” อ่านจากหน้าสำนักพิมพ์ Sage (เปิดให้อ่านทั่วไป)

ตัวบทพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 16 16/1 16/2 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 326 328 329 ตรวจสอบฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 418/2567 และ 4403/2566 ตรวจสอบฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา (deka.supremecourt.or.th) ตัวบทต่างประเทศตรวจกับ Légifrance, gesetze-im-internet.de, ระบบเอกสารรัฐสภาของ Bundestag และ EUR-Lex งานวิชาการอ่านจาก Chicago Unbound และ หน้าสำนักพิมพ์ Sage ตรวจทั้งหมดเมื่อ 27 กันยายน 2569

